

ARON bvba
Archeologisch Projectbureau

RAPPORT 877

Nota

Houthalen, Ringlaan 13-15
Aanleg van een tijdelijk handelsfiliaal

Deel 2: Programma van Maatregelen

Hanne De Langhe & Elke Wesemael
April 2020

DEEL 2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1. Gemotiveerd advies

1.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Initieel werd door *Aron bv* een archeologienota ID 12918)²⁶ opgesteld bestaande uit een bureauonderzoek en een landschappelijk bodemonderzoek. Op basis van het bureauonderzoek was het niet mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed, de waarde daarvan (kennispotentieel) en de omgang hiermee binnen een zone van 3540 m². Daarom was bijkomend vooronderzoek noodzakelijk in deze zone. Een zone van 1540 m² werd reeds in de archeologienota vrijgesteld van verder onderzoek.

Het aanvullend vooronderzoek diende in eerste instantie te bestaan uit een vooronderzoek naar prehistorische artefactensites in een zone van 1515 m² waar de bodem voldoende gaaf bewaard was om in situ prehistorische artefactensites te kunnen bevatten. Daarna diende een proefsleuvenonderzoek naar (proto-)historische sites uitgevoerd te worden binnen het volledige onderzoeksgebied dat geselecteerd werd voor vervolgonderzoek (3540 m²).

Het aanvullend vooronderzoek dat effectief uitgevoerd werd, betrof een verkennend archeologisch booronderzoek en een proefsleuvenonderzoek.

Het verkennend archeologisch booronderzoek (2020C125) werd uitgevoerd op percelen: Houthalen-Helchteren, Afd. 2, Sect. E, percelen 13C, 13D, 14B en 16A in een gebied met een oppervlakte van 1515 m².

Het proefsleuvenonderzoek (2018B301) werd uitgevoerd op de percelen: Houthalen-Helchteren, Afd. 2, Sect. E, percelen 13C, 13D, 14B en 16A in een gebied met een oppervlakte van 3540 m².

De onderzoeken werden uitgevoerd conform het programma van maatregelen zoals omschreven in de in akte genomen archeologienota.

Het verkennend archeologisch booronderzoek, dat voorzag in 17 megaboringen in een grid van 10 x 12 m binnen een zone van 1515 m², leverde geen lithische artefacten op waardoor geen bijkomend vooronderzoek naar prehistorische artefactensites (waarderende boringen of proefputten) nodig werd geacht.

Het programma van maatregelen voor het vooronderzoek naar (proto-)historische sites voorzag in principe in een proefsleuvenonderzoek waarbij 10 % van het terrein onderzocht diende te worden door middel van continue proefsleuven van 2 m breed, die op maximaal 15 m van elkaar gelegen waren. In totaal werden 4 parallelle proefsleuven voorzien, die haaks op de topografie, noord-noordwest – zuid-zuidoost, georiënteerd zijn. Op deze manier kon 460 m² of in totaal 13 % van de totale oppervlakte van het te onderzoeken terrein (ca. 3540 m²) onderzocht worden. Dit is meer dan de beoogde 10% omwille van de strategische ligging van de sleuven in een kleine zone. Minder sleuven aanleggen zou echter een te lage dekingsgraad opleveren en was bijgevolg niet mogelijk. Bijkomend diende toch een kijkvenster, dwars- of volgsleuven te worden aangelegd.

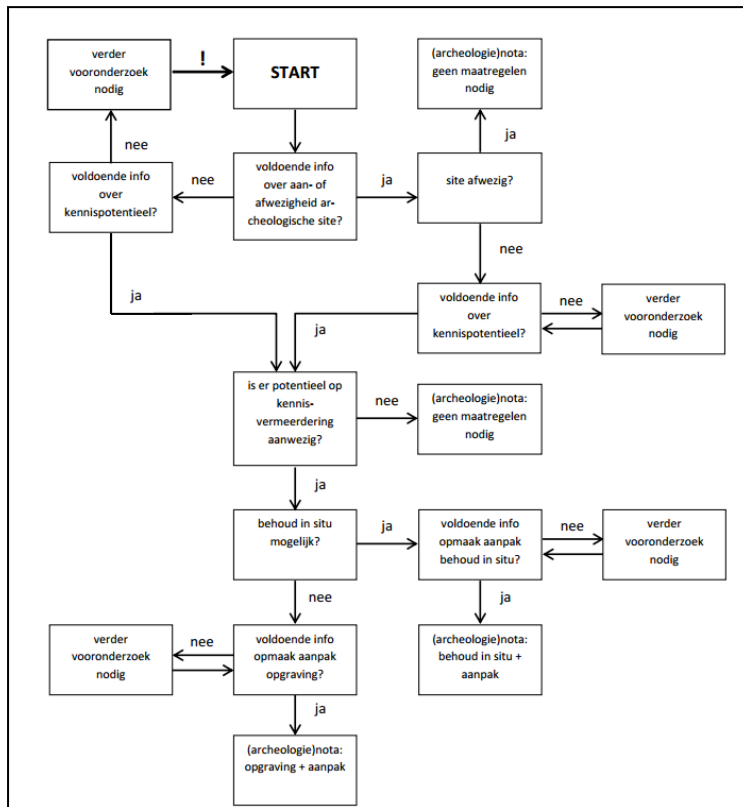
Het programma van maatregelen werd tijdens het uitgevoerde onderzoek gevolgd. Het terrein werd onderzocht door middel van vier NNW-ZZO georiënteerde proefsleuven met een totale oppervlakte van 466 m². De afstand tussen de proefsleuven bedroeg maximaal 15 m (van middenpunt tot middenpunt) en de proefsleuven waren 2 m breed.²⁷ In het noorden van proefsleuf SL2 en centraal in SL3 werden twee kijkvensters aangelegd. Deze

²⁶ <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/12918>

²⁷ Uit simulaties uitgevoerd in het kader van een studie door De Clercq et.al (2011), kwam naar voor dat het gebruik van 4 m brede proefsleuven minder betrouwbare resultaten oplevert. Het gebruik van brede sleuven verhoogt de kans aanzienlijk dat de sporendensiteit geobserveerd in de sleuven niet representatief is voor de volledige site. Er is m.a.w. een verhoogde kans op een aanzienlijke over – of onderschatting van de werkelijke sporendensiteit (Onderzoeksrapport 48, OE, p. 56).

kijkvensters hadden een oppervlakte van respectievelijk 27 en 20 m². Op deze wijze werd in totaal 513 m² of 14,5 % van de te onderzoeken oppervlakte onderzocht (ca. 3540 m²).

Er werden tijdens het proefsleuvenonderzoek geen sporen, noch vondsten aangetroffen. Na afloop van het vooronderzoek was dan ook voldoende info bekend over het kennispotentieel, dat volledig ontbrak. Bijgevolg werd geen verder onderzoek aanbevolen (Afb. 37).

Afb. 37. Beslissingsboom bij de afweging voor de noodzaak van verder vooronderzoek en/of een opgraving (Bron: OE, CGP 4.0, p. 32).

1.2 Duiding en waardering van de archeologie in het projectgebied

Op het onderzoeksterrein werden een bureauonderzoek (2019J316), een landschappelijk bodemonderzoek (2019J129), een verkennend archeologisch booronderzoek naar prehistorie (2020C125) en een proefsleuvenonderzoek naar (proto-)historische sites (2020C126) uitgevoerd in het kader van de opmaak van de in akte genomen archeologienota²⁸ en de huidige nota.

Het bureauonderzoek en het landschappelijk bodemonderzoek wezen op de potentiële aanwezigheid van een waardevol bodemarchief dat zou kunnen leiden tot kenniswinst. Dit vanwege een gunstige topografische ligging van het terrein, het voorkomen van een pluggenbodem en vanwege een relatief goede bodembewaring, met in een zone van 1515 m² een voldoende gave bewaring om in situ prehistorische artefactensites te kunnen bevatten. De aanwezigheid van grondsporen van (proto)historische sites kon over het gehele onderzoeksterrein niet uitgesloten worden.²⁹

Het verkennend archeologisch bodemonderzoek werd uitgevoerd in een zone van 1515 m² in het westen van het terrein, waar de bodem voldoende bewaard was om een in situ prehistorische artefactensite te kunnen bevatten. Er werden 17 boringen gezet in een grid van 10 x 12 m. Tijdens het booronderzoek werden er geen vondsten aangetroffen.

²⁸ <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/12918>

²⁹ Van de Staey, Vanaenrode & Driesen 2019, 41-42.

Bodemkundig gezien werd over het volledige terrein een plaggenbodem aangetroffen die het dikst was in het oosten en het noorden. Deze bedekte over het merendeel van de onderzochte zone een matig gaaf bewaard podzolprofiel met Bw-horizont. Op enkele plaatsen was de Bw-horizont verploegd en in het zuiden kwamen in één boring verstoringen voor, vermoedelijk te wijten aan recent gesloopte bebouwing.

Gezien er tijdens het verkennend archeologisch booronderzoek geen vondsten werden aangetroffen, was er geen potentieel voor het aantreffen van prehistorische artefactensites op het terrein.

Er werd bijgevolg overgegaan tot de uitvoer van een proefsleuvenonderzoek in een gebied van 3540 m².

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden er 4 NNW-ZZO georiënteerde parallelle proefsleuven en 2 kijkvensters aangelegd met een totale oppervlakte van 513 m². Op deze manier werd 14,5 % van de te onderzoeken oppervlakte onderzocht (ca. 3540 m²).

Het proefsleuvenonderzoek bracht geen sporen, noch vondsten aan het licht. Bodemkundig gezien werd in de profielputten overal een bewaarde Bw-horizont aangetroffen onder de Ap-horizont.

Gezien de relatief goede bodembewaring op een groot deel van het terrein, kan de afwezigheid van sporen hoogstwaarschijnlijk verklaard worden door de afwezigheid van menselijke occupatie in het verleden. Desondanks is verploeging van sporen of verstoring in het eerder bebouwde zuiden niet uitgesloten.

Hoe dan ook zijn er geen archeologische vindplaatsen aangetroffen op het terrein en wordt er bijgevolg ook geen kennisvermeerdering verwacht bij uitvoer van verder archeologisch onderzoek.

Op het terrein en in de nabije omgeving zijn tot op heden ook geen CAI-locaties bekend.

In de ruimere omgeving van het onderzoeksterrein is slechts één CAI-locatie gekend. **CAI-locatie 219960**, gesitueerd op ca. 500 m ten westen van het onderzoeksterrein, geeft de locatie weer van de 18de eeuwse Sint-Martinuskerk, omringd door een kerkhof.

1.3 Impact van de geplande bodemingrepen

De initiatiefnemer plant op een circa 5154 m² groot terrein – kadastraal gekend als Houthalen-Helchteren, Afd. 2, Sect. E, percelen 13C, 13D, 14B en 16A – de oprichting van een tijdelijk handelsfiliaal met bijhorende parking (zie *BIJLAGEN*).

In de archeologienota werd reeds gesteld dat in het noord-noordwesten van het projectgebied, over een oppervlakte van ca. 1540 m² - waar de bomen enkel tot op het maaiveld zullen gerooid worden, de stronken lokaal gefreesd worden en het maaiveld wordt opgehoogd –er geen bodemingrepen zullen plaatsvinden.

Op de rest van het terrein (ca. 3540 m²) – waar het maaiveld plaatselijk wordt verlaagd en bodemingrepen tot ca. 40 cm zijn voorzien voor de oprichting van de parking, met plaatselijk diepere ingrepen voor de aanleg van nutsleidingen – kon worden verwacht dat, indien nog intact bewaard, de moederbodem en daarmee ook potentieel aanwezige archeologische sporen, vergraven zouden worden tijdens de toekomstige werken.

Gezien er echter geen waardevol archeologisch bodemarchief aangetroffen werd tijdens het aanvullend vooronderzoek, wordt er ook geen impact verwacht.

1.4 Bepaling van Maatregelen

Gezien er geen archeologische vindplaatsen aangetroffen werden op het terrein, wordt er geen kennisvermeerdering verwacht bij uitvoer van verder archeologisch onderzoek. Er wordt **daarom geen verder onderzoek** aanbevolen.

Wel blijft de **meldingsplicht** van archeologische vondsten gelden. De context zit vevat in artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. De vinder is verplicht om de **vondst binnen de drie dagen te melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed** en **beschermt de vondst en haar vindplaats tot tien dagen na het vinden**.

BIBLIOGRAFIE

BAEYENS L. (1977) *Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij het kaartblad Houthalen 62^E*, Brussel.

CGP: Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0.

DE CLERCQ W., BASTIAENS W., DEFORCE K., DESENDER K., ERVYNCK A., GELORINI V., HANECA K., LANGOHR R. EN VAN PETEGEM A. (2001) Waarderend en preventief archeologisch onderzoek op de Axxes-locatie te Merelbeke (prov. Oost-Vlaanderen): een grafheuvel uit de Bronstijd en een nederzetting uit de Romeinse periode, *Archeologie in Vlaanderen* VIII, 123 – 164.

HANECA, K., DEBRUYNE S., VANHOUTTE S. EN ERVYNCK A. (2016) Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie. (Onderzoeksrapport 48, OE), Brussel.

DEEBEN J. & RENSINK E. (2005), Het Laat-Paleolithicum in Zuid-Nederland, In: Deeben et al. (eds.), *De Steentijd van Nederland, Archeologie* 11/12, 171-199.

FREDERICKX E. EN S. GOUWY (ED.) (1996) *Toelichting bij de Quartair Geologische Kaart. Kaartblad 25 Hasselt*, Leuven.

TOL A.J., VERHAGEN J.W.H.P. & VERBRUGGEN M. (2012) *Leidraad inventariserend veldonderzoek. Deel: karterend booronderzoek versie 2.0.*

VAN DFE STAEY I., VANAENRODE W. & DRIESEN P. (2019) Archeologienota Houthalen, Ringlaan 13-15. Realisatie van een tijdelijk handelsfiliaal met omgevingswerken.(*ARON-rapport 807*), Tongeren.

VAN RANST E. EN SYS C. (2000) *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*, Gent.

VERHAGEN, J.W.H.P., RENSINK E., BATS M. & CROMBÉ PH. (2011) Optimale strategieën voor het opsporen van Steentijdvindplaatsen met behulp van booronderzoek. Een statistisch perspectief (*Rapportage Archeologische Monumentenzorg 197*).

VERHOEVEN M., ELLENKAMP G.R. & KEIJERS D.M.G. (2010) Een archeologische verwachtings –en beleidsadvieskaart voor de gemeente Echt-Susteren. Deelrapport II: Landschap en archeologie, *RAAP-rapport 1951*, 87 en 101.

Websites:

cartoweb.be

dov.vlaanderen.be

klip.vlaanderen.be

<http://cai.onroerenderfgoed.be>

<http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1024695¶m=inhoud&ref=search>

<http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1023317¶m=inhoud&ref=search>

<https://geo.onroerenderfgoed.be/>

<https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/12918>

<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/80536>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/thesaurus>

https://www.onroenderfgoed.be/assets/files/content/images/Code_van_Goede_Praktijk.pdf

https://www.onroenderfgoed.be/assets/files/projects/downloads/Begrippenlijst_feb2013.pdf

https://www.onroenderfgoed.be/assets/files/news/downloads/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf

www.cartesius.be

www.geopunt.be

www.ngi.be

www.onroenderfgoed.be/assets/files/content/downloads/140915_LV_RWO_Brochure_regelgeving.pdf

